

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Susanne Jungerstam : Mikroprojektet Gäst i skolan – ”En guldgruva i undervisningen”. Publicerad i Vasabladet 8.12.2018, s 29 och i Österbottens tidning 8.12.2018, s 28.

LOKALT MILJÖ | 8.12.2018

Mikroprojektet Gäst i skolan – ”En guldgruva i undervisningen”

Anette Hästbacka presenterar verksamhet vid Seniorpunkten i Korsholm på träff kring temat ”Va kan man jäär som pensionäär”.
Foto: Ann-Britt Pada

Många äldre besitter en sakkunskap och erfarenhet som yngre saknar. Yngre kan ofta saker som äldre inte kan. Det betyder ändå inte att all tidigare kunskap blivit onödig. Det som ofta saknas är en levande kontakt mellan generationerna.

SUSANNE JUNGERSTAM, ÖVERLÄRARE, PROJEKTLEDARE, YRKESHÖGSKOLAN NOVIA
28 REAKTIONER | SPARAD ARTIKEL

Arbetet är väldigt central del av många finländares identitet. Det är mera regel än undantag att en av de första frågorna du får av en person som du inte träffat förut är ”Vad arbetar du med?”. Frågan kan vara jobbig t.ex. för den som är arbetslös – men också för en del personer som uppnått pensionsålder.

Personer som gått i pension utgör en synnerligen brokig skara människor med erfarenhet, kunskap och färdigheter inom de mest varierande yrken och arbetsmiljöer, i hemmiljö och inom den tredje sektorn. En del äldre fortsätter arbeta efter uppnådd pensionsålder, och många äldre är aktiva både inom familj, hobbyverksamhet och inom frivilligarbete. Men det finns också personer som gärna skulle göra mer.

I den gerontologiska Regionalam databasen GERDA samlades 2010 enkäter som besvarats av över 3000 personer i åldern 65, 70, 75 och 80 år i Österbotten. Över 13 procent av de svenskspråkiga österbottningarna uppgav då att de ännu arbetade, samtidigt som nästan hälften deltog i någon form av frivilligarbete för en förening. Närmare var tredje hjälpte någon som inte bodde i samma hushåll, oftast barn eller barnbarn, främst med praktiska göromål men ibland också med ekonomin eller emotionellt stöd. Resultat publicerades bland annat i [rapporten Äldres värdighet](#).

Bland de svenskspråkiga österbottningar som besvarade motsvarande enkät 2016 svarade drygt 12 procent av dem som fyllt 65 år att de ännu förvärvsarbetade, varefter siffran sjönk till drygt fem procent för personer som fyllt 70 år.

Många äldre tycker det skulle vara givande med mera kontakt över generationsgränserna. Samtidigt är det allt flera ungdomar som nästan helt saknar kontakter till den äldre generationen.

I en framtidsverkstad som hölls inom ramen för projektet [Social Empowerment in Rural Areas, SEMPRE](#) deltog seniorer från runt om i Korsholm.

SEMPRE projektmöte, Vasa. Foto: Susanne Jungerstam

Flera av deltagarna tyckte att generationsmöten, inte bara med barn på daghem, i förskola och lågstadium, utan också med ungdomar i högstadieålder skulle vara ett intressant sätt att överskrida de trösklar som livsstil, attityder och inrutade beteendemönster skapat.

Detta var startskottet för mikroprojektet "Gäst i undervisningen". Mikroprojektet är ett nytt samarbete mellan SEMPRE-projektet vid Yrkeshögskolan Novia, Korsholms högstadium och äldre personer som inte längre deltar fullt ut i arbetslivet. Mikroprojektet involverar lärare, äldre och naturligtvis de ungdomar som deltar i undervisningen.

Efter att ett tillräckligt stort antal seniorer hade anmält sitt intresse startades mikroprojektet upp. Alla deltagare samlades till en introduktionsdag på högstadiet och berättade om vilka teman och ämnen de hade särskild kunskap om. Alla deltagare bjöds in till jullunch på skolan, och efter ytterligare ett möte engagerades flertalet av de äldre i olika undervisningssituationer i skolan.

Under våren deltog fem äldre gäster i en temavecka för åk åtta och två gäster deltog i undervisning i textilslöjd både före, under och efter temaveckan. Efter

temaveckan gästade ytterligare en äldre, som inte kunnat delta tidigare, i undervisningen i företagsamhet.

Gäst i skolan Harriet Björklund deltar i undervisningen i textilslöjd. Foto: Foto: Susanne Jungerstam

En film som utgår ifrån flera av [SEMPRE projektets mikroprojekt](#), däribland Gäst i skolan, spelades också in under temaveckan.

Brunhilde Saliger filmar mikroprojektet "Gäst i skolan". Foto: Susanne Jungerstam

Då vårterminen närmade sig sitt slut utfördes utvärderingar genom fokusgruppsintervjuer med administrativ personal, lärare och de äldre deltagarna. Responsen var överväldigande positiv. Lärarna tyckte det var ett bra sätt att få in "den riktiga världen" i undervisningen. De hade också märkt att eleverna efter gästundervisningen diskuterade mera kring egna mor- och farföräldrar sinsemellan. På frågan om lärarna ville fortsätta med verksamheten utbrast en lärare spontant: "Ja! De är ju en guldgruva i undervisningen!".

Också de äldre själva var mycket positiva och betonade att de tyckte gästundervisningen i skolan var ett bra sätt att prova på något nytt, lära känna skolan idag inifrån, att skapa kontakt över generationsgränser och dela med sig av den kunskap de hade som annars inte kommer till användning.

Eleverna hade skrivit ner kommentarer efter en del av timmarna med de äldre gästerna, och också deras kommentarer var väldigt positiva. Många kommentarer tog fasta på vad eleven hade lärt sig av gästerna, och på vad eleven gärna hade hört mera om.

Gäst i skolan Boris Sandås berättar bland annat om flyktingskap och flyktingars väg till Finland. Foto: Susanne Jungerstam

Den svåraste biten var att nå ut till de äldre som gärna skulle ingå i ett samarbete med ungdomar i högstadiet. Det finns många som gärna deltar ibland, och några som tycker att det skulle vara roligt att delta mera regelbundet – men det är inte alltid lätt för skolan och de intresserade att hitta varandra. Det som krävs är en extra insats för att sammanföra skolor, lärare och seniorer, och för att planera ett givande utbyte av erfarenheter.

För att verksamheten skulle komma igång arrangerades informationstillfällen runt om i kommunen, där bland andra biträdande rektor för Korsholms högstadium deltog tillsammans med SEMPRE-projektets medarbetare.

Inom ramen för ett annat SEMPRE mikroprojekt, "Lokalproducerad livsglädje" informerades om det planerade samarbetet, och väggkalendrar delades ut på allmänna platser med information om "Gäst i undervisning".

Marina Sippus, Vasanejdens föreningar (till höger), i samspråk med Gunnel Andström i mikroprojektet "Lokalproducerad livsglädje". Foto: Ann-Britt Pada

Projektet deltog i pensionärsträffar, grupper och kurser där seniorer var aktiva. [En insändare skrevs också i Vasabladet](#), den 11 oktober 2017. Samtliga aktiviteter visade sig senare ha bidragit till att en eller flera seniorer kontaktat SEMPRES-projektet för att visa sitt intresse för deltagande.

Information spreds också via sociala medier, men efteråt visade det sig att ingen av deltagarna reagerat på de annonser och meddelanden som kanaliserats ut via sociala medier. Att äldre sällan reagerar på information eller upprop som sprids via sociala medier hade [vi också tidigare noterat](#).

Detta tolkar vi så att den personliga kontakten fortfarande är den viktigaste motiverande faktorn för engagemang och aktivitet.

Efter årsskiftet är avsikten att "Gäst i skolan" fortsätter och utvidgas inom ramen för Folkhälsans verksamhet i anslutning till tidigare etablerad verksamhet med frivilligarbetande seniorer i daghem och skola på olika håll i landet. Den nya benämningen på verksamheten är ["Seniorer i skola, daghem och eftis"](#).

Samtidigt finns det naturligtvis inget som hindrar att högstadier eller gymnasier fortsätter samarbeta med äldre som de samarbetat med tidigare, eller att skolor och äldre med

intresse av att delta i undervisningen inleder nya samarbeten i egen regi.

Tilläggsmaterial: Jämförande studie av olika metoder för behovsanalys med poster på [Nordisk gerontologisk kongress i Oslo 2-4.5.2018](#) och muntlig presentation på [Social- och hälsovårdsvetenskapsdagarna i Vasa 15-16.11.2018](#).

SUSANNE JUNGERSTAM, ÖVERLÄRARE, PROJEKTLEDARE, YRKESHÖGSKOLAN NOVIA
